

L

L

U

A

**L'ESTÀNDARD ORAL
VALENCIÀ**

1. INTRODUCCIÓ

Totes les llengües de cultura posseeixen un model lingüístic de referència que es considera adequat per als usos administratius i educatius, per als mitjans de comunicació i, en general, per a tots els àmbits que requereixen un mínim de formalitat. Este model es coneix com a *llengua estàndard*, o simplement *estàndard*, i afecta tant els usos orals com els escrits.

La pronunciació considerada estàndard en l'època actual ha de tindre en compte les tradicions d'elocució, tant cultes com populars, especialment les del llenguatge de l'espectacle. D'altra banda, la societat actual es caracteritza per un predomini de la comunicació oral en tots els registres d'ús de l'idioma. En este sentit, l'aparició dels mitjans de comunicació audiovisuals és, sens dubte, el factor que més ha obligat a definir un model de referència per a l'expressió oral, que, lògicament, en la mesura que ben sovint partix d'un text escrit, tendix a harmonitzar l'ortografia amb la tradició ortoèpica o la pronunciació real més generalitzada d'una llengua. La varietat estàndard es conforma justament sobre la base d'una funcionalitat comunicativa, que tendix a afavorir els fenòmens més estesos i acceptats en una determinada comunitat lingüística, en detriment d'aquells altres que tenen un abast més restringit o estan menys prestigiats.

La proposta de pronunciació estàndard del valencià que tot seguit presentem pretén sistematitzar unes pautes d'ús, generalment acceptades, que afavorisquen una pronunciació acurada de la nostra llengua.

Si bé els destinataris més interessats en la proposta segurament són els relacionats amb el món dels mitjans de comunicació i de l'educació i, en general, aquells col·lectius que solen fer un ús formal de la llengua parlada, també pot interessar al conjunt de ciutadans valencians, tant aquells que la usen habitualment i procuren expressar-se de la millor manera possible com aquells que desitgen aprendre-la. Per eixa raó, s'ha optat per reduir al màxim la teorització i l'ús de terminologies no ben conegudes per un gran nombre de possibles usuaris de la proposta i s'han tingut en compte els fenòmens d'interferència lingüística que provoca el

contacte freqüent amb altres llengües, sobretot amb el castellà.

Encara que la pronunciació del valencià és relativament uniforme en tot el territori i s'ajusta prou bé a les convencions ortogràfiques, es donen fenòmens de variació que convé tindre presents a l'hora de formular una proposta vàlida per al conjunt del valencià, que és l'objectiu d'esta proposta. No totes les realitzacions fonètiques gaudixen d'una mateixa extensió, d'un mateix prestigi social i d'una mateixa genuïtat. En conseqüència, convé destacar aquells fenòmens que presenten un contrast més gran entre l'ortografia i la pronunciació. Així, amb afany didàctic, hem establert la gradació següent:

a) Es consideren *pròpies del valencià estàndard* aquelles realitzacions que, pràcticament, són generals en tot el territori valencià o que tenen un prestigi social àmpliament reconegut.

b) Es consideren *acceptables* algunes realitzacions d'àmbit general que presenten una alteració respecte a la grafia o aquelles que són específiques d'un àmbit territorial reduït, dins del qual resulten plenament vàlides.

c) Es consideren *no recomanables* en el valencià estàndard aquelles realitzacions d'un abast territorial molt reduït o amb unes connotacions poc prestigiades en el conjunt de la comunitat lingüística.

No obstant això, val a dir que primar la difusió d'uns trets lingüístics en les comunicacions formals d'abast general no hauria d'implicar de cap manera estigmatitzar qualsevol altra realització que no s'ajuste a uns determinats patrons estàndard. Si bé hi ha realitzacions que, efectivament, poden resultar *vulgars* en alguns contextos, també és ben cert que unes altres poden resultar *afectades*, i per tant igualment *inadequades*, en altres situacions comunicatives. La llengua és un codi de comunicació molt complex, amb múltiples funcionalitats, que no es pot reduir a un model de referència uniforme i exclouent. Cada fenomen lingüístic encaixa perfectament en un àmbit i en un registre determinats.

2. LES VOCALS

2.1. LES VOCALS TÒNIQUES

2.1.1. Estructura del vocalisme tònic

El valencià té set vocals en posició tònica:

[á]		cap, mà
[é]	(e tancada)	febra, més
[è]	(e oberta)	mel, rètol
[í]		pi, física, ruïna
[ó]	(o tancada)	dolç, emoció
[ò]	(o oberta)	cor, òbila
[ú]		pur, dejú, peüc

2.1.2. Criteris generals de pronunciació

Les set vocals tòniques es pronuncien en tots els contextos de manera clara i ben diferenciada. L'oposició entre les vocals obertes [ɛ] [ɔ] i les vocals tancades [e] [o] és un tret distintiu que permet diferenciar el significat d'algunes paraules: *дона* [dóna] 'nom referit a persona de sexe femení', enfront de *dóna* [dóna] 'forma del verb *donar*'; *set* [sét] 'numeral', enfront de *set* [sét] 'nom referit a ganes de beure'; *seu* [séw] 'nom referit a domicili principal d'una institució', enfront de *seu* [séw] 'possessiu'; *son* [són] 'nom referit a ganes de dormir', enfront de *són* [són] 'forma del verb *ser*'; etc.

2.1.3. La distribució de la e i la o obertes

Encara que el sistema vocàlic tònic presenta e oberta [ɛ] i e tancada [e] i o oberta [ɔ] i o tancada [o], només hi ha un grafema, e i o, per a representar cada una de les dos parelles respectivament, de manera que, si una d'estes vocals no porta accent gràfic, l'ortografia no permet distingir si es tracta de la vocal oberta o de la tancada. Per este motiu, i perquè l'obertura de la e i de la o és una característica general de la nostra llengua, és convenient donar unes orientacions generals que permeten diferenciar quan són obertes o tancades les vocals e i o tòniques.

2.1.3.1. Com a norma general, la lletra e es pronuncia oberta [ɛ] en els casos següents:

a) Quan la vocal de la síl·laba següent és una i: *conveni*, *dèbil*, *ètic*, *evangeli*, *mèrit*, *obsequi* (però és tancada en algunes paraules com *església*, *sépia*, *Dénia* o *séquia*).

b) Quan la vocal de la síl·laba següent és una *u*: *cèl·lula, fècula, ingenu, molècula, perpetu*.

c) En quasi totes les paraules esdrúixoles: *anècdota, cèlebre, gènere, gènesi, pèrgola, rèplica* (però és tancada en algunes paraules com *llémena, témpores* o *térbola*).

d) En la major part de cultismes: *acèfal, clavicèmbal, elèctrode, espècimen, telègraf* (però és tancada en les paraules acabades en *-edre, -ense, -teca* o *-tema*: *poliedre, castrense, biblioteca* o *teorema*).

e) En paraules acabades en *-ecta, -ecte, -epta* i *-epte*: *col·lecta, afecte, correcte, respecte; recepta, concepte, excepte, precepte* (però és tancada en les formes del verb *reptar* accentuades en el radical).

f) Davant de *l* o *ll*: *arrel, cel, cruel, empelt, fel; novella, parcel·la* (però és tancada en algunes paraules com *belga* o *selva*).

g) Davant de *rr*: *esquerre, ferro, guerra, serra, terra*.

h) Davant de *r* seguida de consonant: *cert, comerç, ert, hivern, perdre, verd, verge* (en canvi, si seguix una labial o una velar, la *e* sol ser tancada: *ferm, herba, serp, terme; cerca, cercle, perca, verga*).

i) En noms i adjectius amb el grup *-ndr-* i en el verb *cerndre*: *cendra, divendres, gendre* (però és tancada en els infinitius acabats en *-endre*, com *defendre, entendre, prendre* i *vendre*, i en la seua flexió).

j) En algunes paraules que tenen el diftong *eu*: *preu, deu, europeu, fideu, peu, trofeu, seu* (però és tancada en algunes paraules com *creu, greu* o *meu*).

k) En alguns noms propis com ara *Josep, Vicent, Benimúsllem*.

OBSERVACIÓ: Per excepció, en les paraules *què, perquè* i *València*, i en altres casos (*època, sèrie, etc.*) la *e* es pronuncia tancada.

2.1.3.2. Com a norma general, la lletra *o* es pronuncia oberta [ɔ] en els casos següents:

a) Quan la vocal de la síl·laba següent és una *i*: *elogi, lògica, misogin, mòrbid, odi, oli, tònic*.

b) Quan la vocal de la síl·laba següent és una *u*: *còmput, cònjuge, corpus, mòdul*.

c) En la majoria de paraules esdrúixoles:

apòstata, còlera, còmoda, còmplice, nòmada, pòlissa (però és tancada en algunes paraules com *fórmula, gòndola, pólvora, tómbola* o *tórtora*).

d) En la majoria dels cultismes: *amorf, demagog, patogen, poliglòt* (però és tancada en algunes paraules acabades en els sufixos *-forme* o *-oma*, com *pluriforme* o *glaucoma*).

e) En algunes paraules acabades en *-os*: *arròs, espòs, gros, mos, terròs* (però és tancada en els adjectius acabats en el sufix *-ós*, com *animós, enfadós* o *poregós*).

f) En algunes paraules acabades en *-osa*: *cosa, llosa, prosa, rosa* (però és tancada en algunes paraules com *glucosa, rabosa* o *sosa*).

g) En les paraules que presenten les terminacions següents:

-oc, -oca: *albercoc, foc, groc; bajoca, lloca, oca* (però és tancada en algunes paraules com *boc, boca* o *moca*).

-ofa: *carxofa, estrofa, Moncofa*.

-oig, -oja: *boig, goig, roig; boja, roja* (però és tancada en la paraula *estoig*).

-ol, -ola: *bunyol, caragol, fesol; castanyola, escola, pistola, redola, revola, tremola* (però és tancada en algunes paraules com *bola, cola* o *gola*).

-oldre: *absoldre, moldre, resoldre*.

-olt, -olta: *desimbolt, salt; mòlta, volta* (però és tancada en algunes paraules com *molt* o *escolta*).

-pondre: *compondre, correspondre, respondre*.

-ort, -orta: *esport, fort, sort, tort; horta, porta*.

-ossa: *brossa, carrossa, destrossa* (però és tancada en algunes paraules com *bossa* o *gossa*).

-ost, -osta: *cost, impost, pressupost, rebost; crosta, posta* (però és tancada en algunes paraules com *agost* o *angost*).

-ot, -ota: *clot, devot, got, grandot, xicot; cabota, pilota, quota* (però és tancada en algunes paraules com *bot, nebot, bota* o *gota*).

h) En la majoria de paraules que tenen el diftong *oi*: *Alcoi, almoïna, boïra, heroï, troïca*

(però és tancada en algunes paraules acabades en *-aix*, com *coix* o *moix*).

i) En la majoria de paraules que tenen el diftong *ou*: *bou*, *dijous*, *moure*, *nou*, *ou*, *ploure*, *prou*, *sou* (però és tancada en alguna paraula com *sou* [del verb 'ser'] i en alguna altra presenta alternança en l'obertura de la vocal *o*, com *pou* [pów] o [pów]).

j) En els participis dels verbs *cloure* i els seus composts: *desclos*, *exclòs*, *inclòs*, *reclòs* (però és tancada en els participis del verb *fondre* i composts, com *fos*, *confós*, *difós* o *infós*).

k) En els pronoms demostratius neutres i en els monosíl·labs i els seus composts acabats en *-o*: *açò*, *això*, *allò*, *bo*, *do*, *so*, *to*, *tro*, *ressò*, *ultrasò*.

OBSERVACIÓ: Per excepció, la conjunció *però* presenta també, sovint, la pronunciació amb *o* àtona [péro].

2.2. LES VOCALS ÀTONES

2.2.1. Estructura del vocalisme àton

El sistema vocàlic àton del valencià es redueix a cinc vocals:

[a]	amor, volta
[e]	feliç, tindre
[i]	mirar, oli
[o]	posar, ferro
[u]	unflar, ímpetu

Les vocals [i] i [u], tenen com a correlat no vocàlic les semivocals [j] i [w], respectivament, que formen diftong amb la vocal precedent o següent:

[j]	hiena, iogurt, feia, rei
[w]	pasqua, aigua, meua, seu

2.2.2. Criteris generals de pronunciació

Com a norma general, el valencià manté una correspondència entre les vocals àtones i les grafies que les representen: *absolutisme* [apsolutízme], *agricultor* [aγrikultór]. No obstant això, hi ha vocals àtones que, a causa del context fònic en què es troben, presenten una certa inestabilitat, cosa que explica, en alguns casos, el contrast entre l'ortografia i la seua realització oral. En general es tracta de processos de tancament o d'obertura,

provocats sobretot per les consonants contigües, o d'assimilació o dissimilació respecte a la vocal tònica de la mateixa paraula. Segons el seu abast i arrelament, estos fenòmens tenen un grau d'acceptabilitat variable en l'elocució formal. Per tant, una vegada establida la norma general de pronunciació de les vocals àtones en valencià, convé tindre en compte els criteris particulars que tot seguit s'exposen.

2.2.3. Criteris particulars de pronunciació

2.2.3.1. Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La variació en la pronunciació del pronom *ho* segons el context en què aparega: [o] (*portar-ho*), [ew] o [u] (*ho porta*) i [w] (*li ho porta*).

OBSERVACIÓ: Concretament es pronuncia [o] posposat a un verb acabat en consonant o semivocal (*portar-ho*, *portant-ho*, *dus-ho*, *mireu-ho*); [ew] o [u], segons el parlar, anteposat a un verb començat per consonant (*ho porta*); [ew] formant síl·laba amb un altre pronom reduït a una consonant (*m'ho porta*), i [w] en contacte amb una vocal (*li ho porta*, *porta-ho*, *ho admet*).

b) La pronunciació com a [u] de la vocal *o* dels noms propis *Joan* [d̪ʒuán] i *Josep* [d̪ʒuzéɾp].

c) La pronunciació com a [e] o com a [a] de la *e* inicial de paraules patrimonials començades per *en-*, *em-*, *es-*: *enveja* [em̪véðʒa] o [am̪véðʒa], *embrutar* [em̪brutár] o [am̪brutár], *espenta* [espénta] o [aspénta].

d) La pronunciació com a [e] o com a [a] de la *e* pretònica d'algunes paraules com ara *albergina* [alberd̪ʒína] o [albar̪d̪ʒína], *clivell* [klevíλ] o [klavíλ], *lleganya* [λeɣána] o [λaɣána], *llençol* [lensól] o [lansól], *lleuger* [leu̪d̪ʒér] o [law̪d̪ʒér], *sencer* [sensér] o [sansér], *terròs* [terós] o [tarós].

e) La pronunciació com a [e] o com a [i] de la vocal pretònica de les paraules acabades en *-aixement* o *-eixement*: *naixement* [naj̪emént] o [naj̪imént], *coneixement* [konej̪emént] o [konej̪imént], *creixement* [krej̪emént] o [krej̪imént].

2.2.3.2. Són acceptables, en els àmbits territorials en què són pròpies, les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació com a [ɔ] de la vocal *a* en

posició final de paraula que es produïx per assimilació a la *o* oberta tònica de la síl·laba anterior: *pilota* [pilóto], *vora* [vóro].

b) La pronunciació com a [ɛ] de la vocal *a* en posició final de paraula que es produïx per assimilació a la *e* oberta tònica de la síl·laba anterior: *tela* [téle], *serra* [sére].

c) La pronunciació com a [e] de la vocal *a* de la tercera persona del singular d'alguns temps: *ell canta* [kánte], *ell cantava* [kantáve], *ell cantaria* [kantaría].

d) L'emmudiment de la *i* del grup *ix*: *caixa* [kája], *conèixer* [konéjer], *dibuixar* [dibujár].

e) La pronunciació com a [u] de la vocal *o* en paraules que presenten, en general, una *i* tònica o una consonant labial: *collir* [kuír], *cosir* [kuzír], *tossir* [tusír], *cobert* [kubért], *obert* [ubért].

2.2.3.3. No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació com a [i] de la vocal *e* que es produïx per contacte amb una consonant palatal o una *s* en paraules com ara *deixar* [dijár], *genoll* [dʒinól], *menjar* [mindʒár] o *senyor* [sipór].

b) La pronunciació com a [o] de la vocal *u* en paraules com ara *juliol* [dʒoliól], *fugir* [foɟír] o *jupetí* [dʒopetí].

c) L'elisió de la vocal *i* pretònica en paraules acabades en *-iència*: *consciència* [konsénsia], *paciència* [pasénsia].

d) L'addició d'una *a* inicial en paraules com ara *moto* [amóto], *ràdio* [arádio], *vespa* [avéspe].

e) Les dissimilacions en paraules com ara *civil* [sevíl], *vigilar* [vedʒilár] o *visita* [vezíta].

2.3. ELS GRUPS VOCÀLICS

2.3.1. Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació com a diftong o com a hiat (pròpia només de registres molt formals) dels grups vocàlics formats per una *i* o per una *u* àtones seguides de vocal, en paraules com ara *història* [istória] o [istórja], *gràcia* [grásia] o [grásja], *continuament* [kontínuament] o [kontínwament].

OBSERVACIÓ: Això no obstant, la pronunciació com a hiat és la forma més general, o única, en altres contextos, com ara en *client*, *suar*, *manual* o *ruïna*.

b) La pronunciació del grup vocàlic *ui* formant diftong creixent o decreixent: *buit* [bwít] o [bújt], *descuit* [deskwít] o [deskújt].

2.3.2. No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La diftongació en [aw] de la vocal *o* àtona en posició inicial: *obrir* [awbrír], *ofegar* [awfeyár], *olorar* [awlorár].

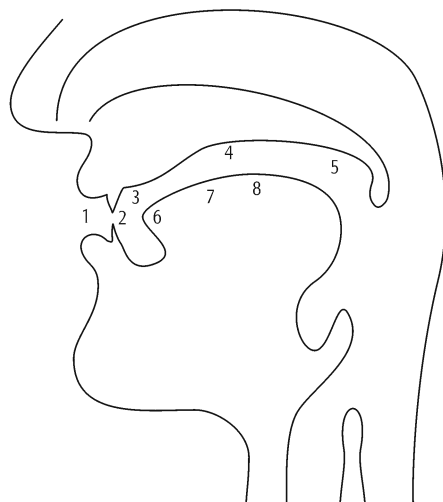
b) La reducció del diftong [kwa] a una sola vocal: *quaranta* [koránta], *quallar* [kolár].

3. LES CONSONANTS

3.1. ESTRUCTURA DEL CONSONANTISME

Les consonants es poden classificar a partir dels trets relacionats amb el lloc i el mode d'articulació. El lloc d'articulació és el punt del tracte vocal on es produïx l'obstrucció o la constricció de l'eixida de l'aire expirat, i permet classificar les consonants en *bilabials*, *labiodentals*, *dentals*, *alveolars*, *palatals* i *velars*.

OBSERVACIÓ: Les consonants s'articulen per mitjà del contacte o l'acostament de dos òrgans articuladors: els dos llavis (*bilabials*); el llavi inferior i les dents incisives superiors (*labiodentals*); l'àpex de la llengua i la cara interior de les dents incisives superiors (*dentals*); l'àpex o la làmina de la llengua i els alvèols (*alveolars*); el predors o la làmina de la llengua i el paladar dur (*palatals*), i el dors de la llengua i el vel del paladar (*velars*).

ÒRGANS ARTICULADORS: llavis (1), dents incisives (2), alvèols (3), paladar (4), vel del paladar (5), àpex de la llengua (6), làmina de la llengua (7), dors de la llengua (8).

D'altra banda, el mode d'articulació permet classificar les consonants segons el tipus d'obstacle que troba l'aire expirat i segons la manera com l'aire passa per la glotis:

a) Atenent el tipus d'obstacle que troba l'aire expirat, les consonants es poden classificar en *oclusives*, *fricatives*, *africades*, *ròtiques* (que, al seu torn, poden ser *bategants* i *vibrants*), *laterals* i *nasals*.

LXIX

OBSERVACIÓ: Les *oclusives* s'articulen amb una obstrucció total de l'aire seguida d'una explosió; les *fricatives*, en canvi, amb una constricció provocada per l'acostament de dos òrgans articuladors; les *africades*, combinant un primer moment oclusiu i un segon de fricatiu; les *ròtiques*, per mitjà d'un contacte (*bategants*) o diferents contactes (*vibrants*) de l'àpex i els alvèols; les *laterals*, per mitjà del contacte de la part central de la llengua i la cavitat oral superior, que crea un o dos canals laterals per on pot eixir l'aire, i les *nasals*, d'una banda, per mitjà d'un tancament total del conducte oral i, d'una altra, d'un abaixament del vel del paladar, que provoca que el passatge cap al nas quede obert, de manera que l'aire pot eixir pel nas, però no per la boca.

b) Atenent la manera com l'aire passa per la glotis, les consonants poden ser *sordes* o *sonores*: les *sordes* s'articulen sense vibració de les cordes vocals, i les *sonores*, amb vibració.

Així, la combinació dels dos trets permet una classificació global del conjunt de consonants, tal com queden reflectides en la taula següent:

Classificació de les consonants

SEGONS EL MODE D' ARTICULACIÓ	SEGONS EL LLOC D' ARTICULACIÓ											
	bilabials		labiodentals		dentals		alveolars		palatals		velars	
	sorda	sonora	sorda	sonora	sorda	sonora	sorda	sonora	sorda	sonora	sorda	sonora
<i>oclusives</i>	p	b			t	d					k	g
<i>fricatives</i>		(β)	f	v		(ð)	s	z	ʃ	(ʒ)		(ɣ)
<i>africades</i>							t̪s	d̪z	t̪ʃ	d̪ʒ		
<i>ròtiques</i>	<i>bategant</i>							r				
	<i>vibrant</i>							r				
<i>laterals</i>								l		ʎ		
<i>nasals</i>		m		(ɱ)				n		ɲ		ŋ

En la taula apareixen entre parèntesis les consonants que es comporten únicament com a variants contextuals d'una altra consonant: les fricatives [β], [ð] i [ɣ], variants de les oclusives [b], [d] i [g], respectivament, la fricativa [ʒ], variant sonora de la fricativa sorda [ʃ], i les nasals [ɱ] i [ŋ], variants de la [m] i, en el primer cas, també de la [n] (v. l'apartat SÍMBOLES FONÈTICS per a la correspondència entre els sons consonàntics i les grafies).

3.2. LA PRONUNCIACIÓ

3.2.1. Les consonants oclusives

Segons el lloc d'articulació, les consonants oclusives poden ser *bilabials* ([b, p]), *dentals* ([d, t]) i *velars* ([g, k]), i segons el mode d'articulació, *sordes* ([p, t, k]) i *sonores* ([b, d, g]).

3.2.1.1. Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació de la *d* intervocàlica en les terminacions *-ada* i *-ador*: *menjada* [mendʒáða], *vegada* [veɣáða]; *mocador* [mokaðór], *laurador* [lawraðór].

OBSERVACIÓ: En estes terminacions, l'emudiment de la *d* és un fenomen molt generalitzat en el valencià col·loquial, fins al punt que algunes paraules pròpies dels àmbits festiu o gastronòmic presenten una tradició escrita sense *d* intervocàlica, com ara *mascletà* [maskletá], *plantà* [plantá], *mocadorà* [mokaorá] o *fideuà* [fiðewá].

b) La pronunciació de la *b* intervocàlica com a [b] o com a [β]: *obert* [obért] o [oβért], *rebot* [rebóst] o [reβóst].

OBSERVACIÓ: La pronunciació [b] és la més tradicional, i es manté en aquells parlars en què es diferencia entre *b* i *v*; en canvi, la pronunciació [β] és pròpia dels parlars en què no es manté la distinció (v. L'ESTÀNDARD ORAL VALENCIÀ § 3.2.2.1).

c) La pronunciació o l'emudiment de les consonants *b* i *d* dels grups cultes *ads-*, *obs-* i *subs-*, seguits de consonant: *adscripció* [aʃkripsió] o [askripsió], *obscuritat* [opskuritát] o [oskuritát], *subscriure* [supskríwre] o [suskríwre].

d) L'emudiment de la primera consonant del grup *ps* inicial, que apareix en paraules de formació culta: *psalm* [sálm], *psiquiatre* [sikiátre].

OBSERVACIÓ: La pronunciació de la primera consonant del grup nasal *ps-* només és pròpia de registres molt formals: *psalm* [psálm], *psiquiatre* [psikiátre].

e) L'emudiment de la primera *g* del grup *gg*: *suggerir* [sudʒerír], *suggestió* [sudʒestió].

3.2.1.2. És acceptable en els àmbits territorials en què els és propi l'emudiment de les consonants oclusives en les seqüències finals

de paraula *mp/mb*, *nt/nd* i *lt/ld*: *camp* [kám], *rumb* [rúm], *font* [fón], *profund* [profún]; *molt* [mól], *herald* [erál].

OBSERVACIÓ: Això no obstant, se solen emudir de forma més general, excepte les velars, quan van seguides de *-s*: *camps* [káms], *fonts* [fóns], *profunds* [profúns].

3.2.1.3. No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) L'emudiment de la *d* en posició intervocàlica en paraules com ara *cadira* [kaíra], *madur* [maúr], *cadena* [kaéna], *nadal* [naál], *roda* [róa].

b) L'emudiment de la *g* davant de la *u* en paraules com ara *agulla* [aúlla], *jugar* [dʒuár].

c) L'addició d'una *t* adventícia al final de certes paraules com ara *geni* [dʒéñit], *nervi* [nérvit], *premi* [prémit].

3.2.2. Les consonants fricatives labiodentals

Segons el mode d'articulació, les consonants fricatives labiodentals poden ser *sordes* ([f]) i *sonores* ([v]).

3.2.2.1. És acceptable en els àmbits territorials en què els és pròpia la neutralització de l'oposició *b/v*: *viure* [bíwre], *cova* [kóβa], si bé és preferible mantindre l'oposició.

3.2.2.2. No és recomanable en el valencià estàndard l'emudiment de la *v* intervocàlica de les terminacions de l'imperfet d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació: *parlaves* [parláes], *parlàvem* [parláem].

3.2.3. Les consonants sibilants alveolars

El terme *sibilants* s'aplica a les consonants fricatives i africades que tenen un lloc d'articulació alveolar o palatal. Segons el mode d'articulació, les consonants sibilants alveolars poden ser *sordes* ([s, ʃs]) i *sonores* ([z, dʒ]).

3.2.3.1. Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació fricativa del grup *tz* del sufix *-itzar* i derivats: *analitzar* [analizár], *localització* [lokalizasió], *organitzador* [orɣanizaðór].

b) La pronunciació fricativa del grup *ts* en posició inicial: *tsar* [sár], *tsarista* [sarísta].

OBSERVACIÓ: La pronunciació africada del grup *ts* en posició inicial només és pròpia de registres molt formals: *tsar* [tsár], *tsarista* [tsarista].

c) La pronunciació o l'emmudiment de la *s* de la terminació *-esa* en paraules com ara *grandesa* [grandéza] o [grandéa], *riquesa* [rikéza] o [rikéa], *vellesa* [veléza] o [veléa].

OBSERVACIÓ: Algunes d'estes paraules també es poden representar gràficament amb la terminació *-ea*: *granda*, *riquea*, *vellea*.

3.2.3.2. No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) L'ensordiment del so [z]: *posar* [posár], *zero* [séro], *onze* [ónse].

b) La pronunciació sorda de la *x* del grup *ex-* seguit de vocal en paraules com ara *examen* [eksámen], *exacte* [eksákte], *exòtic* [eksótik].

c) La sonorització del so [s] en paraules com ara *comissió* [komizió], *impressió* [imprezió], *consell* [konzél], *funció* [funzió].

d) La pronunciació palatalitzada del grup *ts* en posició final: *plats* [plát], *pots* [pót]; *molts* [mó], *punts* [pún].

e) La pronunciació palatalitzada del grup *tz* en paraules com ara *dotze* [dó], *tretze* [tréd], *setze* [sé].

3.2.4. Les consonants sibilants palatals

Segons el mode d'articulació, les consonants sibilants palatals poden ser *sordes* ([ç, tʃ]) i *sonores* ([ʒ, dʒ]).

3.2.4.1. Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació africada de les grafies *g/j* i *tg/tj*: *germà* [dʒermá], *joguet* [dʒoɣét]; *viatge* [viádʒe], *platja* [pládʒa].

b) La pronunciació com a *i* semivocal [j] de la grafia *j* en les paraules *ja* [já] i *jo* [jó].

3.2.4.2. És acceptable en els àmbits territorials en què els és pròpia la pronunciació com a [ejʃ] del grup *ex-* seguit de vocal en paraules com ara *exemple* [ejjémp], *exercit* [ejjérsit].

3.2.4.3. No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) L'ensordiment del so [dʒ] corresponent a les grafies *g/j* i *tg/tj*: *gelat* [tʃelát], *jugar* [tʃuɣár]; *fetge* [fét], *platja* [plát].

b) La pronunciació com a *i* semivocal [j] de la grafia *j* dels grups *-jecc-* i *-ject-*: *projecció* [projeksió], *objecció* [objeksió]; *trajecte* [trajékte], *subjecte* [subjékte].

c) L'addició de vocals eufòniques davant del so [ʃ]: *Xàtiva* [ajjátiva], *Xeraco* [ajjeráko].

d) La pronunciació com a alveolar del so [ʃ]: *abaixar* [abájsar], *aparéixer* [aparéjser], *cartoixa* [kartójsa], *cuixa* [kújsa].

e) La pronunciació com a [dʒ] del grup *ex-* seguit de vocal en paraules com ara *executar* [edʒekutár], *exercici* [edʒersísi].

3.2.5. Les consonants laterals

Segons el lloc d'articulació, les consonants laterals poden ser *alveolars* ([l]) i *palatals* ([ʎ]).

3.2.5.1. Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació no geminada del grup *tl*: *bitllet* [bilét], *ratlla* [rá], *rotllo* [ró].

b) La pronunciació simple del grup *ll*: *il·lusió* [iluzió], *novel·la* [nové], *tranquil·litat* [tranquilítat].

OBSERVACIÓ: La pronunciació geminada només és pròpia de registres molt formals: *il·lusió* [illuzió], *novel·la* [nové], *tranquil·litat* [tranquilítat].

c) La pronunciació geminada o simple del grup *tl* en paraules de caràcter patrimonial: *ametlla* [amé], o [amé], *guatlla* [gwá], o [gwá], *motlle* [mó], o [mó], *vetlla* [vé], o [vé], etc., si bé és preferible la pronunciació geminada.

d) La pronunciació com a [dl] del grup *tl* en paraules cultes: *atlàntic* [adlántik], *atles* [ádles], *atleta* [adléta].

3.2.5.2. És acceptable en el valencià estàndard l'emmudiment de la *l* en les paraules *altre* [át], *nosaltres* [nozátres] i *vosaltres* [vozátres].

3.2.5.3. No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació com a *i* semivocal [j] del grup *ll*: *llop* [jó], *falla* [fá], *coll* [kó].

b) La pronunciació palatalitzada de la *l* inicial d'algunes paraules cultes com ara *lectura* [λektúra], *lingüística* [λiŋgwístika], *línia* [λínia], *literatura* [λiteratúra], *luxúria* [λuksúria].

OBSERVACIÓ: Això no obstant, en alguns casos s'admet la doble solució gràfica *l/ll*: *liberal/lliberal*, *legítim/llegítim*, *lògica/llògica*.

3.2.6. Les consonants ròtiques

Segons el mode d'articulació, les consonants ròtiques poden ser *bategants* ([r]) o *vibrants* ([r]).

3.2.6.1. Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) L'emudiment de la *r* de la primera síl·laba de les formes d'infinitiu, futur i condicional del verb *prendre* i els seus composts: *prendre* [péndre], *emprenré* [empendré], *sorprendria* [sorpendría].

b) L'emudiment o la pronunciació de la *r* de la primera síl·laba de les formes d'infinitiu, futur i condicional del verb *perdre*: *perdre* [pérðre] o [péðre], *perdré* [perðré] o [peðré], *perdia* [perðría] o [peðría].

c) L'emudiment o la pronunciació de la *r* en les paraules *arbre* [árbre] o [ábre], *marbre* [márbre] o [mábre], *diners* [dinérs] o [dinés], *socors* [sokórs] o [sokós] i *dimarts* [dimárs] o [dimáts].

3.2.6.2. És acceptable en els àmbits territorials en què els és propi l'emudiment de la *r* en posició final de paraula: *cantar* [kantá], *posar* [pozá], *treballar* [trebaÁa].

3.2.6.3. No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La metàtesi sil·làbica de la *r* que es produïx en certes paraules com ara *cridar* [kiðrár], *predicar* [peðrikár] o *comprar* [krompár].

b) L'emudiment de la *r* de la síl·laba inicial de certes paraules com ara *problema* [pobléma] o *programa* [poyráma].

c) L'addició d'una *r* final a certes paraules, i especialment als infinitius de la segona conjugació: *compte* [kómter], *creure* [kréwrer], *traure* [tráwrer].

d) L'emudiment de la *r* final de l'infinitiu quan precedix un pronom feble: *portar-li* [portáli], *canviar-lo* [kamviálo].

3.2.7. Les consonants nasals

Segons el lloc d'articulació, les consonants nasals poden ser *bilabials* ([m]), *alveolars* ([n]) i *palatals* ([ɲ]).

3.2.7.1. Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació simple del grup *tm* en paraules de caràcter patrimonial: *setmana* [semána], *sotmetre* [sométre].

OBSERVACIÓ: La pronunciació geminada només és pròpia de registres molt formals: *setmana* [semmána], *sotmetre* [sommétre].

b) La pronunciació com a [dm] del grup *tm* en paraules cultes: *arítmia* [arídmia], *algoritme* [alyorídme].

c) La pronunciació geminada o simple del grup *tn* en paraules de caràcter patrimonial com ara *cotna* [kónna] o [kóna], si bé és preferible la pronunciació geminada.

d) La pronunciació com a [dn] del grup *tn* en paraules cultes: *ètnia* [édnia], *vietnamita* [viednamíta].

e) La pronunciació com a [bm] o com a [mm] dels grups *bm* i *pm*: *submarí* [submarí] o [summarí], *submergir* [submerðžír] o [summerðžír], *submissió* [submisió] o [summisió], *capmoix* [kabmój] o [kammój], *Capmany* [kabmán] o [kammán], etc., si bé és preferible la primera opció.

f) L'emudiment de la primera consonant dels grups consonàntics cultes *gm*, *mn* i *pn*: *gnom* [nóm], *mnemotècnia* [nemotégna], *pneumàtic* [newmátic].

g) L'emudiment de la primera *n* del grup *nn*: *connectar* [konektár], *innocent* [inosént], *trienni* [triéni].

3.2.7.2. No són recomanables en el valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació palatalitzada de la *n* inicial en paraules com ara *nervi* [nérvi] o *nugar* [ɲuyár].

b) L'emudiment de la *n* dels grups cultes *cons-*, *ins-*, *trans-*: *constitució* [kositusió], *institució* [istitusió], *transparent* [trasparént].

4. FONÈTICA SINTÀCTICA

4.1. VOCALS EN CONTACTE

Són pròpies del valencià estàndard les realitzacions fonètiques següents:

a) La pronunciació en una sola síl·laba de la vocal final d'una paraula i la vocal inicial de la paraula següent en casos com ara *no ho sé* [nów sé], *no hi ha res* [nó já rés] o *espera un moment* [espérawn momént].

b) L'elisió d'una de les vocals en contacte en alguns casos com ara *mitja hora* [mĩdʒóra], *quina hora és* [kinóra és], *onze anys* [ònzáns], *una escala* [ùnaskála] o no es coneixen [nós konéjjen].

4.2. CONSONANTS FINALS

4.2.1. Les consonants oclusives en posició final

4.2.1.1. És pròpia del valencià estàndard la realització sorda de les consonants oclusives en posició final de paraula en els casos següents:

a) Quan es troben davant de pausa: *club* [klúp], *grup* [grúp]; *fred* [frét], *avet* [avét]; *epíleg* [epílek] o *bròfec* [brófek].

b) Quan es troben davant d'una paraula començada per vocal: *club animat* [klúp animat], *grup armat* [grúp armát], *àcid arsènic* [ásit arsénik], *avet alt* [avét ált], *psicòleg infantil* [sikólek imfantíl] o *sac ample* [sák ámple].

c) Quan es troben davant d'una paraula començada per consonant sorda: *club social* [klúp sosiál], *grup tradicional* [grúp traðisionál], *fred polar* [frét polár], *clot fondo* [klót fòndo], *catàleg complet* [katálek komplét] o *sac ple* [sák plé].

4.2.1.2. En canvi, les consonants oclusives en posició final de paraula es pronuncien sonores davant d'una paraula començada per consonant sonora: *club d'amics* [klúb damíks], *príncep blau* [prínseb bláw], *fred matutí* [fréd matutí], *blat bord* [blád bórt], *arxipèleg balear* [artʃipéleg baleár] o *sac blanc* [ság blánk].

4.2.1.3. La preposició *amb* es pronuncia [amb] davant de vocal i [am] o [an] davant de consonant.

4.2.1.4. No és recomanable en el valencià estàndard l'elisió de la *-t* en posició final de

certes paraules en contacte amb la vocal inicial de la paraula següent: *quant és* [kwànéés], *sant Antoni* [sanantóni] o *vint hòmens* [vínómens].

4.2.2. Les consonants fricatives i africades en posició final

4.2.2.1. És pròpia del valencià estàndard la realització sorda de les consonants fricatives i africades en posició final de paraula en els casos següents:

a) Quan es troben davant de pausa: *pes* [pés], *braç* [brás], *peix* [péjʃ], *roig* [róʃ], *despatx* [despátʃ], o *plats* [pláʃts].

b) Quan es troben davant d'una paraula començada per consonant sorda: *pes ploma* [pés plóma], *braç trencat* [brás trenkát], *peix cru* [péjʃ krú], *roig pàl·lid* [róʃ pálit], *plats trencats* [pláʃts trenkátʃ] o *despatx tancat* [despátʃ tanjkat].

4.2.2.2. En canvi, és pròpia la realització sonora d'estes mateixes consonants en posició final en els casos següents:

a) Quan es troben davant d'una paraula començada per vocal: *pes atòmic* [péz atómik], *braç esquerre* [bráz eskére], *peix al forn* [péjʃ al fórn], *roig encés* [róʃ ensés] o *despatx obert* [despátʃ obért].

b) Quan es troben davant d'una paraula començada per consonant sonora: *pes mosca* [péz móska], *braç dret* [bráz drét], *peix blau* [péjʃ bláw], *roig viu* [róʃ víw] o *despatx nou* [despátʃ nów].

4.2.3. Les consonants vibrants en posició final

Com ja ha quedat dit (v. L'ESTÀNDARD ORAL VALENCIÀ § 3.2.6.3), no és recomanable en el valencià estàndard l'elisió de la *-r* final de l'infinitiu quan precedix un pronom feble: *portar-li* [portáli] o *canviar-lo* [kamviálo].

5. L'ACCENTUACIÓ

En valencià estàndard cal tindre en compte les observacions següents:

a) Les formes accentuades en el radical dels verbs acabats en *-iar* porten l'accent en la vocal *i*: *somia* [somía], *estalvien* [estalvíen], *canvia* [kamvía], *estudies* [estuđíes], *renuncien* [renunsién].

b) Les formes accentuades en el radical dels verbs acabats en *-quar* porten l'accent en la vocal anterior a la velar *q*: *adequa* [aðékwa], *liqües* [líkwes].

c) Les formes accentuades en el radical dels verbs acabats en *-cuar* porten l'accent en la *u*: *descuen* [deskúen], *evacua* [evakúa].

d) És esdrúixola la paraula *aurèola*; són planes les paraules *medul·la*, *rèptil* i *tèxtil*.